

De 11 aandachtspunten Wgs vanuit Schulinck

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) bestaat in 2016 vier jaar. Dat betekent dat het parlement een verslag gaat ontvangen over de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk. De resultaten van deze evaluatie worden voor 1 juli 2016 naar de Eerste en Tweede Kamer gezonden. Het team schuldhulpverlening van Schulinck, hét kenniscentrum binnen het sociaal domein, maakt graag van deze gelegenheid gebruik om enkele aandachtspunten en aanbevelingen te presenteren ter verbetering van de Wgs en de gemeentelijke schuldhulpverlening.

Schulinck, en meer bijzonder zijn team schuldhulpverlening, doet dat vanuit zijn kennis van de betreffende wet- en regelgeving, maar ook vanuit de opgedane ervaring via de diverse implementaties van gemeentelijk beleid en naar aanleiding van helpdeskvragen van gemeenten over de Wgs en schuldhulpverlening in brede zin.

Aanbevelingen ten aanzien van de Wgs

1. Start aanvraagprocedure duidelijk vastleggen
2. Invoeren Wgs-moratorium
3. Verwijsplicht gemeenten bij weigeren schuldhulpverlening opnemen
4. Weigeringsgrond fraude wijzigen
5. Periode recidive: maximaal 5 jaar
6. Mandaatverboden opnemen
7. Schuldhulp via een schuldbemiddelingsovereenkomst wel of niet toegestaan
8. Grondslag voor privacyschending opnemen
9. Artikel doorlooptijden schrappen
10. Gemeente niet enkel laten focussen op de schuldregeling

Aanbeveling t.a.v. gemeentelijke schuldhulpverlening

11. Gemeente betrekken bij aanvraagproces meerderjarigen(schulden)bewind

1. Start aanvraagprocedure duidelijk vastleggen (i.v.m. de beslistermijn)

Op dit moment is onduidelijk wanneer er sprake is van een aanvraag schuldhulpverlening en dus op welk moment de beslistermijnen beginnen te lopen. Is dat het moment waarop een schuldenaar zich meldt bij de gemeente of is dat het moment waarop hij schriftelijk een aanvraag indient? Het verdient aanbeveling om hierover meer duidelijkheid te verschaffen.

Een aanvraag is een verzoek van een belanghebbende om een besluit te nemen ([artikel 1:3 Awb](#)). De hoofdregel in het bestuursrecht is dat een aanvraag schriftelijk wordt gedaan ([artikel 4:1 Awb](#)). Bij wettelijk voorschrift (bijvoorbeeld de Wgs) kan worden afgeweken van deze hoofdregel. Nu is er in de Wgs opgenomen dat een verzoeker degene is die zich tot het college **wendt** voor schuldhulpverlening ([artikel 1 Wgs](#)). Ook [artikel 4 lid 1 Wgs](#) heeft het over zich **wenden tot** het college. De vraag is of met deze terminologie beoogd is om een uitzondering te maken op het schriftelijkheidsvereiste. Zo ja, dan brengt dit met zich mee dat meteen bij een eerste (niet schriftelijke) melding (bijvoorbeeld telefonisch, aan de balie of bij het wijkteam) sprake is van een aanvraag voor schuldhulpverlening en dat de termijnen op dat moment beginnen te lopen. Met deze uitleg wordt meteen gewaarborgd dat er zo snel mogelijk met de schuldenproblematiek aan de slag gegaan wordt.

2. Invoering Wgs-moratorium

De ontwerp-regelgeving voor het breed wettelijk moratorium ligt op dit moment ter (internet)consultatie. Het streven is om het breed wettelijk moratorium uiterlijk op 1 januari 2017 ingevoerd te hebben. Schulincx is blij met deze ontwikkeling en zal via de (internet)consultatie zo spoedig mogelijk een separate reactie geven op het ontwerp-besluit.

3. Verwijsplicht bij weigering gemeentelijke schuldhulpverlening

Naar mening van Schulincx zou een gemeente een verwijsplicht moeten krijgen in het geval zij een schuldenaar weigert. Vaak is de gemeente voor de schuldenaar een laatste redmiddel. In de Wgs zou opgenomen moeten worden dat de gemeente de schuldenaar bij weigering van zijn aanvraag verplicht moet wijzen op andere betrouwbare mogelijkheden van schuldbemiddeling. Gemeenten worden via deze verwijsplicht gedwongen de mogelijkheden van deugdelijke schuldbemiddeling in hun plaatselijke netwerk te onderzoeken en te delen met de schuldenaar. Daarmee is ook uit oogpunt van toegang tot de Wsnp het belang van de schuldenaar gediend. De schuldenaar komt immers zonder deugdelijke poging tot schuldbemiddeling ook niet in aanmerking voor de wettelijke schuldsanering, de Wsnp.

4. Weigeringsgrond fraude schrappen

[Artikel 3 lid 3 Wgs](#) bevat een grondslag voor weigering van schuldhulpverlening bij fraude. Uitgangspunt van de regering is dat fraude niet mag lonen en dat onterecht betaalde uitkeringen altijd terugbetaald moeten worden (vergelijk *Kamerstukken II*, 2015/16, 34 273, nr. 7). De Nationale ombudsman wijst er in zijn rapport 2016/050 van 11 mei 2016 (Burgerperspectief op schuldhulpverlening) onder verwijzing naar [artikel 288 lid 1 onderdeel b Fw](#) in samenhang met [artikel 288 lid 3 Fw](#) evenwel op dat gemeenten die een aanvraag afwijzen omdat er sprake zou zijn van een fraudeschuld en hierbij geen nadere weging maken, strenger in hun beoordeling zijn dan de Wsnp-rechter.

Schulincx heeft drie aanbevelingen met betrekking tot [artikel 3 lid 3 Wgs](#):

- a. *Neem de fraudedefinitie op in de begrippenlijst van de Wgs*
Aangezien de definitie van fraude een essentiële voorwaarde is om op grond van [artikel 3 lid 3 Wgs](#) een schuldenaar te kunnen weigeren, hoort een uitleg van het fraudebegrip naar onze mening thuis in de Wgs zelf. Nu moeten gemeenten de definitie nog opzoeken in de Memorie van Toelichting (*Kamerstukken II*, 2009/10, 32291, nr. 34, p. 1).
- b. *Periode terugkijken fraudevorderingen vaststellen op maximaal 5 jaar*
Op dit moment hanteren gemeenten verschillende termijnen voor het terugkijken bij fraudevorderingen. Dit is ongewenst. Het verdient aanbeveling om een maximale periode vast te leggen waarnaar teruggekeken mag worden. Naar de mening van Schulincx zou deze periode niet langer moeten zijn dan vijf jaar.
- c. In [artikel 3 lid 3 Wgs](#) wordt gesproken van het weigeren van 'schuldhulpverlening'. Schulincx is van mening dat het slechts moet gaan om het weigeren van 'schuldhulpverlening in de vorm van een minnelijke regeling'.

5. Periode recidive: maximaal 5 jaar

Gemeenten kunnen een schuldenaar die eerder gebruik heeft gemaakt van schuldhulpverlening weigeren (recidive). De recidivebepaling uit [artikel 3 lid 2 Wgs](#) beperkt de periode waarnaar mag worden teruggekeken niet. Gemeenten werken de bepaling in hun beleid zeer verschillend uit. Zo kan een schuldenaar zich bij de ene gemeente na 1 maand weer opnieuw met succes melden, terwijl diezelfde schuldenaar bij een andere gemeente pas tien jaar (!) later weer hulp kan krijgen. Naar onze mening zijn dergelijke verschillen niet gewenst. In ieder geval zou de periode waarnaar wordt teruggekeken naar mening van Schulinck niet langer dan 5 jaar moeten zijn. Dit zou moeten worden vastgelegd in de Wgs.

6. Mandaatverbod opnemen in de Wgs

Het college heeft de zeggenschap over de toegang tot, en het voortduren van een schuldhulpverleningstraject. Schulinck is van mening dat de aard van deze bevoegdheden zich verzet tegen mandaatverlening aan een privaatrechtelijke rechtspersoon (zie in dit verband [artikel 10:3 Awb](#)). Het past naar onze mening niet om een particulier met een zo grote overheidsmacht te bekleden dat deze kan beslissen wie wel/niet/niet langer in aanmerking komt voor schuldhulpverlening. Daarnaast kan ons inziens ook de wijze van financiering van de werkzaamheden van een privaatrechtelijke rechtspersoon in de weg staan aan mandaatverlening. Denk hierbij aan het geval dat een privaatrechtelijke rechtspersoon naast de beoordeling van de aanvragen ook gefinancierd wordt voor de feitelijke uitvoering van schuldhulpverleningstrajecten. Het is voor deze privaatrechtelijke rechtspersoon dan theoretisch mogelijk om via de behandeling van de aanvragen invloed uit te oefenen op de eigen werkvoorraad. Het is de vraag of de onafhankelijkheid van zo'n privaatrechtelijke rechtspersoon dan gewaarborgd kan worden.

7. Schuldhulp via een schuldbemiddelingsovereenkomst wel of niet toegestaan

Gemeenten maken voor hun schuldhulpverleningstrajecten veelvuldig gebruik van een schuldbemiddelingsovereenkomst. Onduidelijk is of het gebruik van deze privaatrechtelijke overeenkomst een 'onaanvaardbare doorkruising' van de Wgs oplevert - zie in dit verband het zogeheten Windmill-arrest.¹

In de schuldbemiddelingsovereenkomst worden in de regel concrete uitwerkingen van de algemene inlichtingen- en medewerkingsplicht uit [artikel 6 Wgs](#) en [artikel 7 lid 1 Wgs](#) opgenomen. Het niet in een beschikking maar in een privaatrechtelijke overeenkomst vastleggen van deze verplichtingen tast de bestuursrechtelijke rechtsbescherming van de schuldenaar aan. Dit vormt weliswaar een aanwijzing dat schuldhulpverlening via het sluiten van een privaatrechtelijke schuldbemiddelingsovereenkomst niet is toegestaan, maar zekerheid hierover is daarmee niet gegeven.

Het verdient daarom aanbeveling - ter bevordering van de rechtszekerheid - in de Wgs expliciet te bepalen of schuldhulpverlening via het sluiten van een privaatrechtelijke schuldbemiddelingsovereenkomst al dan niet is toegestaan.

8. Grondslag voor de schending van privacy opnemen

Voor een behoorlijke uitvoering van de Wgs verdient het aanbeveling om in de Wgs of bij AMvB een ruimere en vooral duidelijke en werkbare wettelijke grondslag voor privacyschending op te nemen. De huidige regelgeving is minimaal en laat veel ruimte voor interpretatie. Dit is zeker als het gaat om privacyschending onaanvaardbaar. Waar liggen de grenzen? Welke onderdelen van SUWINET mag een schuldhulpverlener zelf inzien en waar mag hij zijn collega om vragen? Mag de schuldhulpverlener op grond van een vermoeden informatie opvragen of heeft hij een lijdelijke rol en mag hij alleen bij een duidelijke aanwijzing op zoek naar informatie? [Artikel 8 lid 1 Wgs](#) volstaat volgens Schulinck in zijn huidige vorm niet.

9. Artikel doorlooptijden schrappen

In [artikel 4 lid 3 Wgs](#) is bepaald dat het college de verzoeker inzicht geeft in het aantal weken tussen het eerste gesprek waarin de hulpvraag wordt vastgesteld en het bereiken van het resultaat. De huidige bepaling in de Wgs lijkt in de praktijk een wassen neus. Hoewel de redenen die er zijn geweest om deze bepaling in te voeren - kort gezegd: het gemotiveerd houden van de schuldenaar - zeer nobel zijn, wordt er in de praktijk nauwelijks invulling aan gegeven, of wordt hieraan op een ander moment of via een andere methode invulling gegeven. Onze aanbeveling is om deze bepaling te schrappen.

¹ Hoge Raad 26-01-1990, ECLI:NL:HR:1990:AC0965

10. Gemeentelijke schuldhulpverlening niet enkel laten focussen op de schuldregeling

De meeste gemeenten bieden hun inwoners (slechts) schuldhulpverlening aan als een minnelijke schuldregeling in de nabije toekomst mogelijk is. Tijdens de schuldhulpverlening wordt meestal alleen toegewerkt naar de totstandkoming van die minnelijke regeling. Naar de mening van Schulincck geven gemeenten op deze manier een (te) beperkte invulling aan de taak die hen in [artikel 1 Wgs](#) is opgedragen.

Door in te zetten op hulpverlening die breder is dan alleen de hulp gericht op het bereiken van een minnelijke regeling, kan de gemeente een vangnet creëren voor schuldenaren die (nog) niet toegelaten kunnen worden tot het 'normale' schuldhulpverleningstraject en voor schuldenaren bij wie dit traject tussentijds is beëindigd. Aan deze groepen kunnen producten als budgetbeheer, budgetcoaching, cursussen danwel informatie en adviesgesprekken aangeboden worden. Daarnaast kan worden gedacht aan stabilisatie en aan het treffen van betalingsregelingen om erger te voorkomen. De toelatingseisen, verplichtingen en recidivebepalingen t.a.v. deze producten kunnen veel minder streng opgezet worden dan de regels die gehanteerd worden in het traject gericht op de minnelijke regeling. Ook kan er bij de verlening van die producten rekening gehouden worden met een doorstroom naar het 'normale' schuldhulpverleningstraject. Met deze hulp is een steeds groter wordende groep schuldenaren zeer gebaat. De gemeente heeft genoeg kennis en contacten in huis om deze groep hulpvragers te ondersteunen en om een neerwaartse spiraal te voorkomen.

Het verdient aanbeveling om de gemeentelijke taak ten aanzien van schuldhulpverlening (nogmaals) te duiden. Eventueel kan dit door de definitie van schuldhulpverlening in [artikel 1 van de Wgs](#) zodanig aan te passen dat de brede visie van de wetgever, die wel blijkt uit de Memorie van Toelichting maar niet tot uitdrukking komt in de wettelijke definitie van schuldhulpverlening, duidelijker kenbaar is.

11. Gemeente betrekken bij aanvraagproces meerderjarigen(schulden)bewind

Beschermingsbewind is een zeer ingrijpende maatregel. Een belanghebbende verliest met het instellen van het bewind immers zijn beheers- en beschikkingsbevoegdheid. Voorkomen moet worden dat onnodig een zuiver meerderjarigen(schulden) bewind wordt uitgesproken als er minder ingrijpende maar wel effectieve hulpmiddelen via de gemeente beschikbaar zijn.

Het verdient aanbeveling om te bezien of de gemeentelijke schuldhulpverlening in het aanvraagproces voor meerderjarigenbewind op grond van verkwisting of het hebben van problematische schulden een rol kan spelen.

Bij het aanvragen van meerderjarigen(schulden)bewind zou bijvoorbeeld eenzelfde techniek gehanteerd kunnen worden als bij de toegang tot de Wsnp. Aldus zou geregeld kunnen worden dat belanghebbende bij het verzoek om een schuldenbewind uit te spreken een verklaring van de gemeente over moet leggen waarin wordt aangegeven dat er geen minder ingrijpend effectief schuldhulpmiddel via de gemeente beschikbaar is, danwel dat een aanvraag voor schuldhulpverlening door de gemeente is afgewezen of dat een schuldhulpverleningstraject is beëindigd.

²Zo wordt recht gedaan aan het uitgangspunt van de regering dat fraude niet mag lonen en dat onterecht betaalde uitkeringen altijd terugbetaald moeten worden (vergelijk Kamerstukken II, 2015/16, 34 273, nr. 7) en aan rapport 2016/050 van de Nationale ombudsman van 11 mei 2016 (Burgerperspectief op schuldhulpverlening). Dit voorstel gaat minder ver dan het amendement van Tweede Kamerlid Karabulut (Kamerstukken II, 2015/16, 34 396, nr. 13).

Meer weten / contactgegevens

Het team schuldhulpverlening van Schulinck bestaat uit vier juridisch specialisten:

- mr. Kyra Kranendonk-von Weersch (tevens hoofdredacteur Tijdschrift Schuldsanering)
- mr. Guido le Noble
- mr. Patricia Eickmans-van der Poel
- Sander Meulendijks

Samen zijn zij verantwoordelijk voor Grip op Schuldhulpverlening, dé online kennisbank & helpdesk voor gemeenten en gemeentelijke kredietbanken.

Daarnaast ondersteunen zij gemeenten bij de uitvoering van de Wgs, schrijven zij diverse publicaties en houden zij via Twitter hun volgers op de hoogte van nieuws, actualiteiten en rechtspraak op het gebied van geld, schulden en schuldhulpverlening.

Wilt u meer weten over bovenstaande aanbevelingen, neem gerust contact met ons op via: helpdeskshv@schulinck.nl | 077- 475 8018

Wilt u meer weten over Schulinck of Grip op schuldhulpverlening? www.schulinck.nl